

วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เขตการศึกษา 5" ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมวรรณคดี งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศในชั้นเรียน ซึ่งได้นำมาเรียบเรียงไว้ดังนี้

1. วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง
 - 1.1 ความหมายของบรรยากาศในชั้นเรียน
 - 1.2 องค์ประกอบของบรรยากาศในชั้นเรียน
 - 1.3 อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่อการเรียนรู้
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1 งานวิจัยในประเทศไทย
 - 2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของบรรยากาศในชั้นเรียน

คำว่า "บรรยากาศ" ตามความหมายในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525:462) ได้ให้ความหมายไว้ว่า "บรรยากาศ หมายถึง ความรู้สึกหรือสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัว" และจากพจนานุกรม (2525:921) ยังได้ให้ความหมายของคำว่า "สิ่งแวดล้อม" ไว้ว่า "สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคมที่แวดล้อมมนุษย์อยู่"

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น มีผลให้นักวิชาการ นักการศึกษา นักจิตวิทยาตลอดจนผู้วิจัยหลายท่านได้บัญญัติคำและความหมายต่าง ๆ อันหมายถึง บรรยากาศในชั้นเรียน ขึ้นมาใช้แตกต่างกันออกไปตามความคิดเห็นและหลักการที่แต่ละท่านยึดถือกัน อาทิเช่นคำว่า สิ่งแวดล้อมในห้องเรียน สภาพแวดล้อมในห้องเรียน สภาพแวดล้อมทางการเรียน บรรยากาศการเรียนการสอน บรรยากาศของห้องเรียน บรรยากาศทางสังคมในห้องเรียน หรือบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน ทั้งนี้ย่อมมีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันไปด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการนำไปใช้เป็นเกณฑ์ ดัง เช่น

บุญชม ศรีสะอาด (2524:26) ได้ให้ความหมายว่า "บรรยากาศในชั้นเรียน หมายถึง สภาพหรือสิ่งแวดล้อมทางสังคมจิตวิทยา ในระบบสังคม ซึ่งมีความเคลื่อนไหว"

มาลี นิสสัยสุข (2529:7) ได้ให้ความหมายว่า "สภาพแวดล้อมในห้องเรียน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่หรือเกิดขึ้นในห้องเรียนขณะที่มีการเรียนการสอน"

สมพร บุญสุข (2531:11) ได้ให้ความหมายว่า "สภาพแวดล้อมทางการเรียน หมายถึง ลักษณะของชั้นเรียนอันเกิดจากการมีความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับวิชาที่เรียนและวิธีการเรียนการสอน"

กู๊ด (Good 1973:106) ให้ความหมายไว้ว่า "บรรยากาศในชั้นเรียน หมายถึง สภาพแวดล้อมทางการเรียนในชั้นเรียนซึ่งไม่ใช่เพียงสภาพแวดล้อมทางกายภาพเท่านั้น แต่รวมถึงระดับของอารมณ์และความรู้สึกด้วย"

ลอเรนซ์ (Lawrenz 1976:315) ได้กล่าวไว้ว่า "บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นสภาพหรือสิ่งแวดล้อมทางสังคมจิตวิทยา"

จากความหมายตามทรรศนะอันหลากหลายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บรรยากาศในชั้นเรียน หมายถึง สภาพของอารมณ์ตลอดจนความรู้สึกทางสังคมและทางจิตวิทยาของผู้เรียน อันเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชั้นเรียน

องค์ประกอบของบรรยากาศในชั้นเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2524:26-27) ได้แบ่งบรรยากาศในชั้นเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม อันประกอบไปด้วยพฤติกรรมของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ซึ่งจากบรรยากาศ 3 กลุ่มนี้สามารถจัดเป็นด้านต่าง ๆ 6 ด้าน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม (Involvement) หมายถึง การที่นักเรียนในห้องมีความตั้งใจ และแสดงความสนใจในกิจกรรมของชั้นเรียน เช่น การมีส่วนร่วมในการอภิปราย การร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ
2. ความผูกพันกันฉันท์มิตร (Affiliation) หมายถึง นักเรียนมีความรู้สึกและแสดงออกซึ่งความเป็นมิตรต่อกันและกัน เช่น การรู้จักคุ้นเคยกันช่วยกันทำงาน มีความพอใจที่ได้ทำงานร่วมกัน

3. การสนับสนุนจากครู (Teacher Support) หมายถึง การแสดงออกของครูที่แสดงถึงความสนใจต่อนักเรียน ใ่ว่างใจนักเรียน สนใจในความคิดของนักเรียน
 4. การเน้นงาน (Task Orientation) หมายถึง การจัดกิจกรรมของชั้น มุ่งให้บรรลุจุดมุ่งหมายทางวิชาการไม่ออกนอกเรื่องที่กำลังเรียนกำลังสอน
 5. การแข่งขัน (Competition) หมายถึง การที่นักเรียนแข่งขันซึ่งกันและกัน เพื่อให้ได้คะแนนสูงหรือได้รับการยอมรับ
 6. ระเบียบและการมีระบบงาน (Order and Organization) หมายถึง การเห็นการประพฤติปฏิบัติในชั้นด้วยลักษณะที่เป็นระเบียบ กิจกรรมต่าง ๆ จัดไว้อย่างมีระบบ
- ลาวัลย์ พลกล้า (2525:257-261) ได้จำแนกสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนออกเป็น 2 ประเภท คือ สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ และสิ่งแวดล้อมทางบุคลากร ซึ่งสรุปรายละเอียดได้ความว่า
1. สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ ประกอบด้วย ขนาดของห้องเรียนพอเหมาะกับจำนวนนักเรียน มีการถ่ายเทอากาศดี โกลจากแหล่งที่ก่อให้เกิดกลิ่น สีของฝาผนังห้องและเพดานควรเป็นสีอ่อน แสงสว่างพอเหมาะ โกลจากเสียงรบกวนภายนอก มีกระดานดำ โต๊ะ เก้าอี้ แผ่นป้าย ชั้นวางสิ่งของและตู้ที่เหมาะสม
 2. สิ่งแวดล้อมทางบุคลากร ประกอบด้วย ครูและนักเรียน โดยเฉพาะเพื่อนในชั้น มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้อย่างมาก
- มาลี นิสสัยสุข (2529:7) แบ่งสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเป็น 4 ประเภท ได้แก่
1. ตัวแปรที่มีอยู่ก่อนเริ่มการเรียนการสอน (Presage Variables) หมายถึง ลักษณะหรือสิ่งที่มีอยู่แล้ว เช่น ลักษณะหรือคุณสมบัติของครูและนักเรียน ความสามารถหรือพื้นฐานทางด้านความรู้ และ เจตคติหรือค่านิยมของนักเรียนและครู เป็นสิ่งที่ครูและนักเรียนนำติดตัวมาสู่กระบวนการเรียนการสอน
 2. ตัวแปรกระบวนการ (Process Variables) หมายถึง พฤติกรรมการเรียนการสอนที่แท้จริงที่ครูและนักเรียนเป็นผู้แสดง
 3. ตัวแปรผลผลิต (Product Variables) ได้แก่ ผลการศึกษาทั้งทางด้านพุทธิพิสัยและด้านจิตพิสัย
 4. ตัวแปรสถานการณ์ (Context Variables) ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เป็นสถานการณ์ที่พฤติกรรมการเรียนการสอนเกิดขึ้น ตัวแปรชนิดนี้ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรม เช่น จำนวนนักเรียนในห้อง ลักษณะของบทเรียน เป็นต้น

จำลอง กุ๋บ่ารุง (2530:14) จำแนกบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียนออกเป็น 4 องค์ประกอบ สรุปได้ดังนี้ คือ

1. พฤติกรรมการสอนของครู ได้แก่ การนำเข้าสู่บทเรียน การยกตัวอย่างประกอบ การเสนอเนื้อหาสำคัญในบทเรียน การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน การแทรกเกร็ดความรู้หรือข้อคิดที่เป็นประโยชน์ การตั้งคำถามนักเรียน การเสริมแรง การสรุป เป็นต้น

2. พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ได้แก่ นักเรียนมีจิตใจพร้อมก่อนเริ่มบทเรียน นักเรียนที่เรียนช้าได้รับการเอาใจใส่ นักเรียนเรียนโดยผ่านประสาทสัมผัสหลาย ๆ ทาง โดยส่วนรวมนักเรียนสนใจในบทเรียน นักเรียนได้ฝึกทักษะที่ต้องการ นักเรียนเปลี่ยนแปลงทัศนคติขึ้น เป็นต้น

3. บรรยากาศในห้องเรียน ได้แก่ การแสดงความเป็นมิตรกับนักเรียน การส่งเสริมให้นักเรียนถามปัญหา การเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น การส่งเสริมให้นักเรียนเคารพในสิทธิของผู้อื่น การจัดห้องเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรม เป็นต้น

4. การใช้สื่อการสอน ได้แก่ ความเหมาะสมของปริมาณสื่อการสอนต่อเวลา ความเหมาะสมของสื่อการสอนต่อผู้เรียน ความเป็นธรรมชาติของสื่อการสอน การใช้วัสดุในท้องถิ่น สร้างสื่อการสอน เป็นต้น

สมพร บุญสุข (2531:11-12) จำแนกสภาพแวดล้อมทางการเรียนออกเป็น 15 ด้าน สรุปได้ดังนี้คือ

1. ความสามัคคี หมายถึงนักเรียนรู้จักกัน ให้ความช่วยเหลือและเป็นมิตรต่อกัน

2. ความหลากหลาย หมายถึงความแตกต่างในความสนใจของนักเรียนที่มีอยู่และการจัดการสิ่งต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน

3. ความเป็นแบบแผน หมายถึงการประพฤติปฏิบัติตนของนักเรียนเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ

4. ความเร็ว หมายถึงงานของชั้นเรียนลุล่วงไปอย่างรวดเร็ว

5. สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ หมายถึงความเพียงพอในด้านหนังสือ เครื่องมือ ที่ว่างในชั้นเรียนและแสงสว่าง

6. การกระทบกระทั่งกัน หมายถึงปริมาณความตึงเครียดและการทะเลาะวิวาทกันของนักเรียนในชั้น

7. การกำหนดวัตถุประสงค์ หมายถึงระดับความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของชั้นเรียน
 8. การเลือกที่รักมักที่ชัง หมายถึงปริมาณที่ครูเลือกปฏิบัติต่อนักเรียนบางคนด้วยความปรารถนาปรานมากกว่าคนอื่น ๆ
 9. ความยุ่งยาก หมายถึงปริมาณความยุ่งยากในการทำงานที่นักเรียนประสบในห้องเรียน
 10. ความเพิกเฉย หมายถึงนักเรียนมีความรู้สึกไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของชั้นเรียน
 11. ความมีประชาธิปไตย หมายถึงนักเรียนมีความเสมอภาคกันในการตัดสินใจในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชั้นเรียน
 12. การแบ่งพรรคแบ่งพวก หมายถึงนักเรียนทำงานร่วมกับเพื่อนสนิทของตนเอง ไม่ยอมทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ ในชั้นเรียน
 13. ความพึงพอใจ หมายถึงนักเรียนมีความพึงพอใจในงานของชั้นเรียน
 14. ความไม่เป็นระเบียบ หมายถึงกิจกรรมที่นักเรียนทำมีความสับสนและการจัดกิจกรรมไม่เป็นระเบียบ
 15. การแข่งขัน หมายถึงการเน้นให้นักเรียนมีการแข่งขันกัน
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2533:10-14) แบ่งบรรยากาศการเรียนการสอนเป็น 2 ประเภท คือ บรรยากาศทางกายภาพ และบรรยากาศทางจิตใจ
1. บรรยากาศทางกายภาพ

ลักษณะของห้องเรียนที่มีบรรยากาศทางกายภาพเหมาะสมควรเป็นดังนี้

 - 1.1 ห้องเรียนมีสีสันท่าดู และเหมาะสม สบายตา อากาศถ่ายเทได้ดี และสร้างพอเหมาะ ปราศจากเสียงรบกวน และมีขนาดกว้างขวางเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน
 - 1.2 ห้องเรียนควรมีบรรยากาศความเป็นอิสระของการเรียนรู้ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตลอดจนการเคลื่อนไหวในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกประเภท
 - 1.3 ห้องเรียนต้องสะอาดถูกสุขลักษณะ น่าอยู่ ตลอดจนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
 - 1.4 สิ่งที่อยู่ภายในห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ สามารถเคลื่อนย้ายได้ และสามารถดัดแปลงให้เอื้ออำนวยต่อการสอน และการจัดกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ได้

1.5 การจัดเตรียมห้องเรียนให้พร้อมต่อการสอนในแต่ละครั้ง เช่น ให้ความสำคัญเหมาะสมต่อการสอนวิธีต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น เหมาะต่อวิธีสอนโดยกระบวนการกลุ่ม วิธีบรรยาย และวิธีการแสดงละคร เป็นต้น

2. บรรยากาศทางจิตใจ

บรรยากาศทางจิตใจหรือบรรยากาศทางจิตวิทยา มีดังนี้

2.1 บรรยากาศความคุ้นเคยหรือความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน บรรยากาศดังกล่าวนี้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนเป็นผู้ร่วมกันสร้าง ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

- ก. บุคลิกภาพของผู้สอน
- ข. พฤติกรรมการสอนของผู้สอน
- ค. พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน

2.2 บรรยากาศที่เป็นอิสระ คือบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการค้นหาความรู้และ เน้นการทำงานเป็นทีมหรือเป็นกลุ่ม ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ตลอดจนประสานความคิดเห็นร่วมกัน เป็นบรรยากาศที่จะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา และสนุกสนาน

2.3 บรรยากาศที่ท้าทาย คือบรรยากาศที่ผู้สอนสร้างให้ผู้เรียนกระตือรือร้นสนใจ ติดตาม ค้นคว้าศึกษา เช่น การถามคำถามที่ต้องใช้ความคิด การค้นคว้า การถามเรื่องราวที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ เป็นต้น

2.4 บรรยากาศของการยอมรับนับถือ คือบรรยากาศที่ผู้เรียนยอมรับนับถือผู้สอนในฐานะ เป็นผู้ให้ความรู้และมีความสามารถทั้งด้านเนื้อหา และกระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่สามารถทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังเป็นบรรยากาศที่ผู้สอนจะต้องยอมรับผู้เรียนในฐานะปัจเจกบุคคลที่มีความสามารถ สติปัญญา ความถนัดและทักษะแตกต่างกัน

2.5 บรรยากาศของการควบคุม เป็นบรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนในห้องเรียนมีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามกฎหมาย เกณฑ์ ระเบียบวินัยของห้องเรียนและความที่ผู้สอนเป็นผู้กำหนดโดยผู้เรียนมีหน้าที่รับผิดชอบงานของตนเอง มีความตรงต่อเวลาในการเข้าเรียนและออกจากห้องเรียน ตลอดจนการตรงต่อเวลาในการส่งงาน มีสัมมาคารวะ ประพฤติปฏิบัติในทางเหมาะสมทั้งกาย วาจา และใจด้วย

2.6 บรรยากาศของการกระตุ้นความสนใจ คือผู้เรียนเกิดแรงจูงใจเพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนด และผู้สอนรู้จักการให้การเสริมแรง เพื่อให้ผู้เรียนเพิ่มความถี่ของการมีพฤติกรรมในทางพึงประสงค์

ทากิวรี (Tagiuri 1968 อ้างถึงใน มาลี นิสสัยสุข 2529:4-5) จำแนกสภาพแวดล้อมของห้องเรียนเป็น 4 มิติ ได้แก่

1. ลักษณะทางกายภาพ (Ecology) ได้แก่สภาพแวดล้อมทางวัตถุ เช่น การจัดที่นั่ง การตกแต่งภายในห้องเรียน ความแออัด เสียง แสง เป็นต้น
2. บุคลิกภาพของสถาบัน (Milieu) หมายถึงลักษณะที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและบุคลิกภาพส่วนรวมของบุคคลในกลุ่ม
3. ระบบสังคม (Social System) ได้แก่ แบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่มที่กำหนดขึ้นใช้ภายในสังคมของสถาบัน
4. ระบบและระเบียบของการปฏิบัติ (Culture) ได้แก่ ลักษณะของระบบและระเบียบของการปฏิบัติเชิงสังคมภายในสถาบันอันประกอบด้วยระบบความเชื่อ ค่านิยม บรรยากาศทางวิชาการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างหรือการใช้สติปัญญา เป็นต้น

ทริกเก็ต และมูส (Trickett and Moos 1973:96) ทำการวิจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางสังคมในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษา ได้ศึกษาสภาพของชั้นเรียน 9 ด้านคือ

1. ความเอาใจใส่ในกิจกรรมของชั้น (Involvement)
2. ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน (Affiliation)
3. การสนับสนุนจากครู (Support)
4. การมุ่งสู่ความสำเร็จในงาน (Task Orientation)
5. การแข่งขัน (Competition)
6. การจัดลำดับงาน (Order and Organization)
7. การมีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน (Rule Clarity)
8. การควบคุมของครู (Teacher Control)
9. ความเปลี่ยนแปลงแปลกใหม่ (Innovation)

มูส (Moos 1974 อ้างถึงใน มาลี นิสสัยสุข 2529:5) ได้สรุปมโนคติเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของห้องเรียนประกอบด้วย 6 ลักษณะ ได้แก่

1. ลักษณะทางกายภาพ (Ecological) หมายถึงรวมถึงตัวแปรต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาพดิน ฟ้า อากาศ สภาพภูมิศาสตร์ สถาปัตยกรรม และอื่น ๆ เช่น ตำแหน่งที่ตั้ง การตกแต่งภายในห้องเรียน ความแออัด แสงและเสียง เป็นต้น
2. ฉากพฤติกรรม (Behavior Settings) หมายถึงสภาพแวดล้อมที่เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นแก่นสารและศึกษาลักษณะของแหล่งที่เกิดพฤติกรรมเหล่านั้น
3. โครงสร้างขององค์กร (Organization Structure) หมายถึงศึกษาอิทธิพลหรือความสัมพันธ์ของตัวแปรสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับโครงสร้างภายในกับตัวแปรเกณฑ์ เช่น ผลสัมฤทธิ์ ตัวแปรสิ่งแวดล้อมในกลุ่มนี้ ได้แก่ อัตราส่วนของครูต่อนักเรียน ขนาดของโรงเรียน เงินเดือนครู คุุณวุฒิ จำนวนหนังสือในห้องสมุด เป็นต้น
4. ลักษณะของสมาชิกของกลุ่ม ได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกลักษณะของสมาชิกในกลุ่มโดยส่วนรวม เช่น ระดับสติปัญญาของนักเรียนโดยเฉลี่ย การร่วมกิจกรรม จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยเฉลี่ยที่นักเรียนใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเข้าชั้นเรียน ดูโทรทัศน์ ฯลฯ
5. ลักษณะการเสริมแรง (Functional Reinforcement Properties) การเสริมแรงจัดเป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่ง พฤติกรรมของคนเชื่อว่าแปรเปลี่ยนเนื่องจากผลที่ได้รับจากการกระทำการเสริมแรงนักเรียนในสถานการณ์เฉพาะอย่าง เช่น ในสถานการณ์วิชาการ มีลักษณะการเสริมแรงต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดผลต่าง ๆ กัน
6. ลักษณะทางสังคม-จิตวิทยาและบรรยากาศภายใน (Socio-Psychological Characteristics and Organizational Climate) ตัวแปรสิ่งแวดล้อมในกลุ่มนี้ ได้แก่ การปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มบุคคลเมื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมทางสติปัญญา นอกจากนี้ยังมีตัวแปรที่เกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยมและอื่น ๆ รวมอยู่ด้วย

บัลและโซลิตี (Bull and Solity 1987:16-17) ได้จำแนกองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมหรือสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. องค์ประกอบทางวัตถุ (The Physical Component)
2. องค์ประกอบทางสังคม (The Social Component)
3. องค์ประกอบทางกระบวนการสอน (The Educational Component)

จากองค์ประกอบต่าง ๆ ข้างต้น สรุปได้ว่า บรรยากาศในชั้นเรียนอาจแบ่งได้ 2 องค์ประกอบใหญ่ ๆ คือ

1. องค์ประกอบทางกายภาพ
2. องค์ประกอบทางสังคมจิตวิทยา

ซึ่งบรรยากาศทางสังคมจิตวิทยาสามารถวัดได้จากพฤติกรรมของนักเรียนในด้านย่อย ๆ
แตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษาของผู้วิจัย

อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่อการเรียนรู้

ประเด็นที่ อูปรัมย์ (2532:131) กล่าวไว้สรุปได้ว่า เซอร์บัตทิวาของผู้เรียนเป็น
ปัจจัยภายในตัวผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบการเรียนการสอน โดยผู้สอนควรวินิจฉัยผู้เรียน
ก่อนว่าเด็กในชั้นเรียนนั้นสิ่ง เกิดโดยทั่ว ๆ ไปแล้วน่าจะมี ความแตกต่างกันเล็กน้อยเพียงใดในด้าน
ความเฉลียวฉลาด เพื่อจะได้จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับความเฉลียวฉลาดของเด็กส่วนใหญ่
แต่ปัจจัยภายนอกตัวผู้เรียน หมายถึงบุคคล สภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวผู้เรียน อันมี
ผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเช่นกัน ปัจจัยสำคัญภายนอกที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้แก่ปัจจัย
ต่อไปนี้ คือ

1. กลุ่มเพื่อน
2. ครู
3. สิ่งแวดล้อมทางบ้าน
4. สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
5. สิ่งแวดล้อมในชุมชน
6. แรงจูงใจภายนอกอื่น ๆ

นอกจากนี้ ลาวัลย์ พลกล้า (2525:257-261) ยังได้เน้นอีกว่า "ครู เป็นบุคคลที่มี
อิทธิพลที่สุดที่ทำให้เด็กเรียนเกิดการเรียนรู้ และเพื่อนในชั้นก็มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้อย่างมากเช่นกัน"
ซึ่งสอดคล้องกับ มีค (Meek 1940:43) ที่กล่าวไว้สรุปได้ว่า สำหรับเด็กส่วนใหญ่ในโรงเรียนมัธยม
สิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเขามากที่สุดคือความคิดเห็นของเพื่อน ๆ

สำหรับวิชาคณิตศาสตร์นั้น สภาพแวดล้อมนับว่าสำคัญมาก เพราะการศึกษาวิชานี้ต้องใช้
สมาธิอย่างมากจึงจะเกิดมโนคติได้ (พันพิพา อุทัยสุข 2525:155)

ฉันทนา จิตโกวิท (2522:5-6) ได้สรุปแนวคิดและแบ่งองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียนออกเป็น 2 องค์ประกอบใหญ่ ดังนี้คือ

1. องค์ประกอบทางด้านคุณลักษณะ เกี่ยวกับตัวนักเรียน ทั้งทางด้านสติปัญญาและด้านที่ไม่ใช่ทางสติปัญญา ได้แก่ ความสามารถที่มีมาแต่กำเนิดหรือความถนัด ความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน ความสนใจ ทศนคติในการเรียน นิสัยในการเรียน และแรงจูงใจอันสัมพันธ์ ฯลฯ
2. องค์ประกอบทางด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และทางด้านองค์ประกอบโรงเรียนรวมทั้งคุณภาพการสอนของครู ฯลฯ

เพรสคอต (Prescott 1961 อ้างถึงใน วัฒนา พุ่มเล็ก 2513:5-6) ได้ทำการศึกษา เรื่องเด็กติดต่อกันมาเป็นเวลา 30 ปี โดยศึกษาความรู้ทางชีววิทยา สังคมวิทยา จิตวิทยาและการแพทย์ ประกอบการวิจัย ได้สรุปองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลของการเรียนของนักเรียนดังนี้

1. องค์ประกอบทางร่างกาย (Physical Factors) ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพทางร่างกาย ข้อบกพร่องทางร่างกายและลักษณะท่าทางของร่างกาย เป็นต้น
2. องค์ประกอบทางความรัก (Love Factors) ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดามารดา ความสัมพันธ์ของบิดามารดากับลูก ความสัมพันธ์ระหว่างลูก ๆ และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น
3. องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสังคม (Cultural and Socialization Factors) ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมทางบ้าน และฐานะทางบ้าน เป็นต้น
4. องค์ประกอบทางความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนวัยเดียวกัน (Peer Group Factors) ได้แก่ ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อนวัยเดียวกันทั้งที่บ้านและทางโรงเรียน
5. องค์ประกอบทางการพัฒนาแห่งตน (Self-Development Factors) ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ ทศนคติของนักเรียนต่อการเรียน เป็นต้น
6. องค์ประกอบทางการปรับตน (Self-Adjustment Factors) ได้แก่ ปัญหาการปรับตน การแสดงออกทางอารมณ์ เป็นต้น

เพรสคอต ยังได้กล่าวสรุปไว้อีกว่า ทั้ง 6 องค์ประกอบนี้มีความสัมพันธ์กันและมีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน บางองค์ประกอบเป็นสิ่งที่ส่งเสริม บางองค์ประกอบเป็นอุปสรรคต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกัน ถ้าหากว่าองค์ประกอบใดเป็นอุปสรรคต่อการเรียน ย่อมทำให้นักเรียนไม่อาจใช้ความสามารถได้เต็มตามศักยภาพของตน

จากทฤษฎีและแนวคิดตั้งได้กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อการเรียนรู้ องค์ประกอบหนึ่ง จะโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อมก็ตาม ก็คือสิ่งแวดล้อมนั่นเอง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าได้มีการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมที่ดีแก่ผู้เรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศไทย

บุญชม ศรีสะอาด (2524 : 22,78,178-187) ได้ศึกษารูปแบบผลการเรียนในโรงเรียน เพื่อพัฒนารูปแบบของผลการเรียนในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สอง โรงเรียนรัฐบาล สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 10 ปีการศึกษา 2523 จำนวน 1,415 คน และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาจำนวน 30 คน ได้ผลสรุปว่าบรรยากาศในชั้นเรียนมีอิทธิพลต่อผลการเรียน (แต่ไม่พบว่าเป็นอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุ) โดยด้านการสนับสนุนจากครูมีอิทธิพลต่อผลการเรียนทั้งสามด้าน คือ ด้านผลสัมฤทธิ์, ด้านทัศนคติต่อวิชาและด้านทัศนคติทางสังคมศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมมีอิทธิพลต่อผลการเรียนทั้งสามด้าน ด้านการแข่งขันมีอิทธิพลเฉพาะด้านทัศนคติทางสังคมศึกษา

ประนอม ทวีกาญจน์ (2526:43-53) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนเดิม สภาพแวดล้อมทางบ้าน บรรยากาศในชั้นเรียน คุณภาพของการสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ห้า กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ห้า โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ได้ผลสรุปว่าเมื่อใช้บรรยากาศในชั้นเรียนรวม ตัวพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติคือ ผลการเรียนเดิมและบรรยากาศในชั้นเรียนที่สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ได้ร้อยละ 25.02 และ เมื่อแยกตัวแปรบรรยากาศออกเป็นแต่ละด้าน พบว่าตัวพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติคือ พื้นความรู้เดิมกับบรรยากาศในชั้นเรียนด้านการสนับสนุนจากครู โดยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตได้ร้อยละ 28.61

วาสนา พิทักษ์สาส์ (2527: บทคัดย่อ,77) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของนักเรียน สภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียน และสภาพแวดล้อมทางบ้านกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และสร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 364 คน จากโรงเรียนขนาดใหญ่ และ 542 คน

จากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ พบว่าเมื่อใช้กลุ่มตัวพยากรณ์ด้านสภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียน พยากรณ์ตัวแปรเกณฑ์คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวพยากรณ์ที่ค่าน้ำหนักในการพยากรณ์มีนัยสำคัญทางสถิติเหมือนกันทั้งสองกลุ่มโรงเรียน คือ บรรยายภาศานชั้นเรียนด้านการสนับสนุนจากครู โดยน้ำหนักในการพยากรณ์ของบรรยายภาศานชั้นเรียนด้านการสนับสนุนจากครูมีน้ำหนักมากที่สุดในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจากโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่จะมีน้ำหนักในการพยากรณ์น้อยกว่าบรรยายภาศานชั้นเรียนด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

วิลาศ บุญทองขาว (2527: บทคัดย่อ) ศึกษาบรรยายภาศการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของนักเรียน ครูและผู้บริหาร เขตการศึกษา 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียน จำแนกตามเพศและขนาดของโรงเรียน เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร จำแนกตามอายุราชการและขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 287 คน ครูจำนวน 257 คน ผู้บริหาร จำนวน 249 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐานและค่าอัตราส่วนวิกฤต ผลการศึกษาพบว่า บรรยายภาศการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 4 กลุ่มนักเรียน ครูและผู้บริหารมีความเห็นว่า บรรยายภาศโดยทั่วไปเป็นที่น่าพอใจ โดยเฉพาะทางด้านพฤติกรรมของครูน่าพอใจมาก เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบรรยายภาศการเรียนการสอนทั้งสามกลุ่มไม่ปรากฏว่าแตกต่างกัน นอกจากความคิดเห็นของครูกับผู้บริหารที่มีต่อบรรยายภาศด้านพฤติกรรมของนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สมพร บุญสุข (2531:137-139) ศึกษาการรับรู้สภาพแวดล้อมทางการเรียนในชั้นเรียน พิสิทธิ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนรัฐบาล สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10 ปีการศึกษา 2530 กลุ่มตัวอย่างเป็น นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จำนวน 34 ชั้นเรียน รวมนักเรียนทั้งสิ้น 1,287 คน ได้ผลสรุปว่า

1. นักเรียนโดยส่วนรวมและจำแนกตามเพศและประสบการณ์การเรียนวิชาพิสิทธิ์จำนวนมากถึงมากที่สุด รับรู้สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านต่อไปนี้อยู่ในระดับต่ำคือด้านการแบ่งพรรคแบ่งพวก การกระทบกระทั่ง การเลือกที่รักมักที่ชัง ความเพิกเฉยและความไม่เป็นระเบียบที่เหลือนอกนั้นมีการรับรู้อยู่ในระดับสูง

2. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและประสบการณ์การเรียนวิชาพิสิทธิ์ต่อการรับรู้สภาพแวดล้อมทางการเรียน 2 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ด้านความสามัคคีและความยุ่งยาก แต่ไม่มีปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของตัวแปรทั้งสองในด้านที่เหลือ

3. นักเรียนชายรับรู้สภาพแวดล้อมทางการเรียนสูงกว่านักเรียนหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านความเพิกเฉยและความไม่เป็นระเบียบ ส่วนนักเรียนหญิงรับรู้สภาพแวดล้อมทางการเรียนสูงกว่านักเรียนชาย ในด้านการแบ่งพรรคแบ่งพวกและความยุ่งยาก ส่วนด้านที่เหลือนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีการรับรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยต่างประเทศ

วอลเบอร์กและแอนเดอร์สัน (Walberg and Anderson 1968 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด 2524:70) ศึกษาถึงผลของบรรยากาศของห้องเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 2,100 คน ใน 76 ห้องเรียน ผลปรากฏว่า บรรยากาศของห้องเรียนสัมพันธ์กับตัวแปรที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์และทัศนคติต่องานในห้องทดลองวิทยาศาสตร์ได้ นอกจากนี้ยังพบว่าตัวแปรเกี่ยวกับบรรยากาศของห้องเรียนสามารถชี้พยากรณ์การเรียนรู้ได้ดีกว่าตัวแปรด้านอื่น ๆ

วอลเบอร์ก (Walberg 1969:443-448) ศึกษาสภาพแวดล้อมทางสังคมในชั้นเรียนที่เป็นสื่อของการเรียนรู้ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาที่กำลังเรียนวิชาฟิสิกส์ จำนวน 144 ห้องเรียน ผลปรากฏว่า บรรยากาศของห้องเรียนสามารถชี้พยากรณ์การเรียนรู้ได้ โดยมีความยากเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดของการเรียนรู้ด้านความรู้-การคิด ความพึงพอใจเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีในทางบวกของการเรียนรู้ด้านความรู้สึกและพฤติกรรม ความแตกร้าง การแบ่งเป็นกลุ่มย่อย และความเบื่อหน่ายเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีในทางลบของการเรียนรู้ด้านความรู้สึก อารมณ์และพฤติกรรม

โอ เรลลี (O'Reilly 1975:303-321) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางด้านสังคมกับลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนโดยเน้นวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของชั้นเรียนระดับ 9 และ 10 จากนักเรียนจำนวน 1,100 คน ใน 48 ห้องเรียน ตัวแปรที่ศึกษาคือระดับสติปัญญา (I.Q.) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบรรยากาศในชั้นเรียนผลการศึกษาพบว่าบรรยากาศในชั้นเรียนทั้ง 15 ด้านรวมกันมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ร้อยละ 67 เขาสรุปว่าบรรยากาศในชั้นเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งสำคัญกว่าคุณลักษณะส่วนตัวของนักเรียน

แรนฮาว่าและมิคเคิล (Randhawa and Michayluk 1975:271-277) ศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนระดับ 8 และ 11 ของโรงเรียนในเมืองและชนบทโดย

กลุ่มตัวอย่างเป็นชั้นเรียนในเมือง 49 ห้องเรียน ในชนบท 47 ห้องเรียน โดยศึกษานายวิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษาและภาษาอังกฤษ ผลปรากฏว่า

1. เนื้อหาวิชาที่สอนไม่ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนของชั้นเรียนทั้งหมด แต่จะมีผลต่อสภาพแวดล้อมเฉพาะทางด้านความสามัคคีเท่านั้น
2. ชั้นเรียนวิชาคณิตศาสตร์และสังคมศึกษาจะรับรู้สภาพแวดล้อมทางการเรียนในด้านความสามัคคีสูงกว่าชั้นเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ชั้นเรียนในชนบทมีลักษณะเป็นแบบความสามัคคี การแบ่งพรรคแบ่งพวกความไม่มีระเบียบ การแข่งขัน ส่วนชั้นเรียนในเมืองจะมีลักษณะเป็นแบบสภาพแวดล้อมทางวัสดุอุปกรณ์และความพึงพอใจ

เพจ (Paige 1978:3541-A) ศึกษาผลของตัวแปรทางโรงเรียนและตัวแปรภายนอกโรงเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและไม่ใช่ทางวิชาการของนักเรียนระดับ 6 จำนวน 1,621 คน ที่อยู่ในโรงเรียนในเมืองสองแห่ง 30 โรงเรียน และในชนบทสามแห่ง 30 โรงเรียน ทางชาวตะวันตก ประเทศอินโดนีเซีย ผลของการศึกษาพบว่า ตัวแปรด้านบรรยากาศในชั้นเรียนเป็นตัวแปรหนึ่งซึ่งส่งผลต่อความแปรปรวนในการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แดนเลย์ (Danley 1983:3796-A) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยทางด้านสภาพแวดล้อมได้ศึกษา 2 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมทางบ้านและสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ศึกษาใน 4 ด้าน คือ ด้านการอ่าน ด้านนิพนธ์ทางคณิตศาสตร์ ด้านการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และด้านการยอมรับนับถือในตนเอง โดยทำการศึกษาจากนักเรียนระดับ 5 จำนวน 1,660 คน จาก 144 ห้องเรียน จากโรงเรียนในแถบภาคใต้ของออสเตรเลีย ผลการวิจัยปรากฏว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางบ้านกับในชั้นเรียน มีความสัมพันธ์กับนิพนธ์ทางคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่พบว่ามีผลต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ฮาเทล และคนอื่น ๆ (Hatel and others quoted in Chavez 1984:255) ได้วิเคราะห์เชิงเมตา (Meta-analysis) งานวิจัยที่ใช้แบบวัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน (LEI) ในการวิจัยจำนวน 12 ชิ้น เป็นงานวิจัยที่ทำในอเมริกา คานาดาและอินเดีย รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 17,805 คน ใน 805 ชั้นเรียน พบว่า การรับรู้สภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ช่วยให้ประโยชน์ทางบวก (Positive Production) ได้แก่ ความสามัคคี ความพึงพอใจ ความยุ่งยาก ความเป็นแบบแผน การกำหนดวัตถุประสงค์ ความเป็นประชาธิปไตย สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับวัสดุ

อุปกรณ์และการแข่งขัน ส่วนการรับรู้สภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ทำให้ผลทางลบ (Negative Production) คือ การกระทบกระทั่ง การแบ่งพรรคแบ่งพวก ความเร็ว ความเพิกเฉย การเลือกที่รักมักที่ชัง ความไม่เป็นระเบียบ ความหลากหลาย

ลอเรนซ์ (Lawrenz 1987:689-697) ศึกษาว่าเพศมีผลต่อการรับรู้ของนักเรียนในสภาพแวดล้อมทางสังคมจิตวิทยาในชั้นเรียนหรือไม่ โดยศึกษาเนื้อหาจากนักเรียนระดับ 4 จำนวน 149 คน จากโรงเรียน 13 โรงเรียน นักเรียนระดับ 7 จำนวน 184 คน จากโรงเรียน 21 โรงเรียน นักเรียนระดับมัธยมปลายจำนวน 58 คน จากโรงเรียน 6 โรงเรียน ผลปรากฏว่า เพศที่แตกต่างกันมีผลต่อการรับรู้สภาพแวดล้อมทางสังคมจิตวิทยาในชั้นเรียนแตกต่างกันและความแตกต่างนี้จะปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อนักเรียนมีอายุมากขึ้น

เวเบอร์ (Weber 1990: 3153-A) ศึกษาคุณลักษณะของครูและการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียน จากนักเรียนจำนวน 275 คน ที่เป็นนักเรียนเก่า 139 คน และนักเรียนใหม่เก่า 136 คน ใช้เครื่องมือวัดบรรยากาศในชั้นเรียน (MCI : My Class Inventory) 5 ด้านด้วยกันคือ ความพึงพอใจ ความสามัคคี การแข่งขัน ความยุ่งยากและความขัดแย้ง ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ของนักเรียนเก่าในด้านความสามัคคีและการแข่งขัน มีค่าสูงกว่าเกณฑ์ปกติที่เคยวัดได้ด้วยเครื่องมือวัดบรรยากาศในชั้นเรียนฉบับนี้ และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของครูกับการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียนอย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า นักเรียนเก่าสามารถรับรู้ความพึงพอใจได้มากกว่านักเรียนที่ใหม่เก่า

จากงานวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า บรรยากาศในชั้นเรียนมีอิทธิพลหรือส่งผลต่อการเรียนรู้หรือผลการเรียนของนักเรียนและพบว่ามีความสัมพันธ์ของตัวแปรบรรยากาศในชั้นเรียนคือสามารถใช้พยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนด้านต่าง ๆ โดยศึกษาเปรียบเทียบในกลุ่มบุคคลต่าง ๆ พบว่า นักเรียนชายรับรู้สภาพแวดล้อมทางการเรียนสูงกว่านักเรียนหญิงในด้านความเพิกเฉยและความไม่เป็นระเบียบ ส่วนนักเรียนหญิงรับรู้สภาพแวดล้อมทางการเรียนสูงกว่านักเรียนชายในด้านการแบ่งพรรคแบ่งพวกและความยุ่งยาก ชั้นเรียนวิชาคณิตศาสตร์และสังคมศึกษารับรู้สภาพแวดล้อมทางการเรียนในด้านความสามัคคีสูงกว่าชั้นเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษ นักเรียนเก่าสามารถรับรู้ความพึงพอใจได้มากกว่านักเรียนอ่อน